

Winnaar Liszt 2026 Alexander Kashpurin

Programma

Carl Maria von Weber (1876-1826)

Sonate nr. 2, op. 39

Allegro moderato, con spirito ed assai legato

Andante

Menuetto capriccioso. Presto assai

Rondo. Moderato e molto grazioso

Franz Liszt (1811 - 1886)

Sonate in b, S 178

Programmatoelichting

Carl Maria von Weber

Kent u hem, Carl Maria Friedrich Ernst von Weber, die het meestal maar bij zijn eerste twee voornamen hield? Kent u zijn muziek? Mogelijk niet, terwijl hij toch een groot componist was. Maar Weber bewoog zich in andere regionen dan die van de concertzaal, precies zoals ook Wagner of Verdi: hij was net als die twee op en top theaterman. Als kind reisde hij rond met het familietheater, genietend van schouwburgen, kermessen, jaarmarkten en van de schijnwereld van decors, muzikanten, acteurs, schmink en aangeplakte baarden. Zo was hij haast wel voorbereid om een van de grootste Duitse opera's te componeren: *Der Freischütz*.

Maar dat was pas veel later in zijn leven, dat overigens nogal kort duurde. Weber reisde een aantal jaren rond als pianovirtuoos, componist en dirigent. In 1813 werd hij voor drie jaar Kapellmeister van het Nostitz Theater in Praag; daarna, tot zijn dood in 1826, leidde hij de opera in Dresden. Zijn taak: ontwikkel de eigen identiteit van de Duitstalige opera ten opzichte van de heerszuchtige Italiaanse, en versterk het nationale gevoel dat door Napoleon in het gedrang was gekomen. Met de toegejuichte première van *Der Freischütz* in 1819, begon een nieuw hoofdstuk voor de Romantiek en het Duitse theater. Webers volgende opera *Euryanthe* was even goed, maar leed helaas onder een zwak libretto.

Intussen bestaat er toch nog wat instrumentale muziek van hem. Voorop de twee klarinetconcerten en het *Grand duo concertante* voor klarinet en piano. Dat Weber, die zichzelf had leren spelen, wist wat een piano was, blijkt uit zijn wervelende *Aufforderung zum Tanz*.

En uit de *Tweede pianosonate*. Hij schreef die, voor eigen gebruik, nog deels in Praag, deels in Berlijn waarheen hij was verhuisd vanwege de carrière van zijn innig geliefde verloofde, de soubrette Caroline Brandt. Volgens biograaf Julius Benedict werd Weber 'opgeslorpt van verliefdheid voor zijn toekomstige levensgezellin' in de tijd dat hij de sonate schreef. Het is een warm, intiem, lyrisch werk. Het doet soms denken aan Chopin, maar die was in 1816 pas zeven. Het begint al meteen met drie originele dingen: de toonsoort As, de 12/8 maat en het (theatrale) tremolo in de bas. Webers levendige humor (hij schreef ook amusante schetsen van het toenmalige muzikaleven) hoor je in het derde deel, dat Menuetto heet maar het volstrekt niet is. Biograaf Benedict noemt de sonate 'the grandest and most complete composition of the master' – in het Engels ja, enigszins toepasselijk want Weber zat de laatste maanden van zijn leven in Londen voor de première van zijn door Engeland bestelde opera *Oberon*.

Franz Liszt

Maar op zeker moment was het echt genoeg geweest. Niet vanwege de venijnige woorden van Heinrich Heine: 'Ik wil Liszt loven, als ik hem maar niet hoef te horen' – nee, het was omdat in 1848 de geniale pianovirtuoos Liszt, een superster, vrij plotseling de componist Liszt wilde worden. Hij was 36: genoeg gereisd, genoeg gezien ook. En genoeg verguizing en (gelukkig vaker) gejuich. Tijd om het wat kalmer aan te doen; ook zijn toenmalige partner, de gravin Carolyne zu Sayn-Wittgenstein, zag dat graag. Liszt componeerde een gigantisch oeuvre nadat hij zich in eenmaal Weimar had teruggetrokken – dat kleine maar mooie provinciestadje in het hertogdom Thüringen, dat sinds Goethe en Schiller er hadden gewoond één van de belangrijkste culturele centra van Duitsland was.

Programmatoelichting

In die eerste jaren in Weimar, om precies te zijn in 1853, schreef Liszt de Sonate in b klein, na al in 1849 een eerste schets te hebben gemaakt.

De sonate is een unicum. Om meerdere redenen: het is de enige sonate die Liszt schreef; hij heeft een eigenzinnige structuur (de vier delen tonen zich in de gedaante van één lang deel); het is, afgezien van een werk van Haydn, de enige pianosonate ooit in b mineur; het is waarschijnlijk de beste sonate die er in de middelste decennia van de negentiende eeuw werd geschreven, of zoals de Liszt-specialist Alan Walker (hij publiceerde een meer dan schitterende biografie in drie dikke delen) zei: 'Aantoonbaar één van de grootste pianowerken van de negentiende eeuw.' Aardig om te zien hoe zelfkritisch Liszt te werk ging bij het componeren: hij had al helemaal een luidruchtig fff-slot gecomponeerd, met felle tremoli en zo, toen hij daar met rode inkt een paar enorme halen door zette en het verving door een ingetogen afsluiting.

De erkenning liet wel even op zich wachten. Wat te denken van Brahms, die in slaap viel toen Liszt hem de sonate voorspeelde?! Men was niet zo enthousiast, op zijn zachts gezegd: 'Liszt stuurde vandaag een aan Robert opgedragen sonate vergezeld van een vriendelijk schrijven,' noteerde Schumanns vrouw Clara op zekere dag in haar dagboek.

'Maar het stuk is afschuwelijk. Ik werd er helemaal ellendig van... Dat is zinloos lawaai – geen gezonde gedachten, allemaal verward, een duidelijke harmonische ontwikkeling is er niet in te horen!' *En moeilijk*, dit immense stuk... De componist Peter Cornelius nam zich na een mislukte aanloop het te spelen voor, hem dan in hemelsnaam maar op schrift te analyseren, 'om hem tenminste geestelijk meester te worden, want fysiek lukt me dat niet. Wat een moordkerel! Heer, het duizelt je bij deze pieken en afgronden.' Maar Wagner, Liszts schoonzoon, vond het werk 'vriendelijk, diep, edel en verheven – zoals jijzelf bent, Franz.' Daarmee had hij het laatste woord. *(door Stephen Westra)*

Alexander Kashpurin is de kersverse winnaar van het Liszt Concours 2026 in Utrecht. Op 24 februari j.l. won hij hier zowel de eerste prijs als de publieksprijs. Hij was de ideale Lisztvertolker; zoals de jury het omschreef: 'Het was ontroerend om iemand te zien die zó verliefd was op de muziek.' Zo staat de 29-jarige Kashpurin nu in het illustere rijtje laureaten, onder wie pianisten Alexander Ullman, Mariam Batsashvili en Enrico Pace. Hij excelleerde al eerder bij concoursen. Kashpurin is ook dirigent. Sinds 2022 leidt hij zijn eigen orkest In finitum, dat ook op zijn debuutalbum *In Search of Eternity* staat.

Binnenkort in Muziekgebouw Eindhoven

**Zo 24
mei '26**

Storioni Academy
Klanken uit Bohemen

**Vr 5
jun '26**

Grigori Sokolov
Beethoven en Schubert

**Vr 2
okt '26**

Boris Giltburg
Bach, Beethoven, Rachmaninov & Ravel

Zullen we Vrienden worden?

Vrienden van Muziekgebouw Eindhoven draagt bij aan het voortbestaan van onze mooie concertzaal en ondersteunt de realisatie van bijzondere projecten. Voor een paar tientjes per jaar ben je al Vriend en natuurlijk krijg je daar ook iets voor terug! Scan de QR-code, lees meer over de voordelen en meld je aan.

